

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

ZATRI NAM KNJIGO IN TEMA SE
ZGRNE NAD NAMI.

Zupančič.

LETNIK VII.

CELOVEC, SREDA 23. I. 1952

STEV. 6 (466)

Našo knjigo v vsako hišo

SPZ je odprla v Celovcu svojo knjigarno

Minulo soboto, dne 19. I. 1952, je Slovenska prosvetna zveza odprla v Celovcu svojo knjigarno. V sicer malem, a lično in okusno opremljenem lokalu nove knjigarne, nad čigar vhodom v Wulfengasse se blesti napis: „Naša knjiga — Unser Buch“ so se ob 10. uri predpoldne zbrali številni povabljeni gostje. Poleg članov Osrednjega odbora SPZ in predstavnikov ostalih slovenskih organizacij so bili pri slovesni otvoritvi navzoči še: šef Urada za zvezo FLRJ v Celovcu, legacijski svetnik Mitja Vošnjak, zastopnik kulturnega oddelka koroške deželne vlade, g. dr. Ure, g. prelat msgr. Podgorc, predsednik gremija koroških knjigarjev g. Kollitsch ter zastopniki tiska.

Ko je uvodoma pozdravil vse navzoče goste, je imel predsednik Slovenske prosvetne zveze tov. dr. Franci Zwitter kratek nagovor, najprej v slovenskem, nato pa še v nemškem jeziku. Dejal je med drugim:

Bodite pozdravljeni vsi, ki vas je privabila „Naša knjiga“, — vsi od blizu in daleč, ki ste prišli, da s tem izkažete svojo hvaležnost in vdanost slovenski knjigi ob njeni štiristoletnici.

Dogodek, ki nas je združil danes, ni navaden dogodek, temveč je izraz in potrdilo življenjske volje in kulturnih potreb našega človeka.

Slovenska prosvetna zveza z otvoritvijo knjigarne ne izpolnjuje zato samo ene svojih obljub, dane na zadnjem občnem zboru, temveč dejansko zadosti hrepeneci želji našega ljudstva. In ta želja — izraz kulturne potrebe našega človeka — je razumljiva. Saj je prav pred sto leti v Celovcu bila ustanovljena vsenarodna knjižna ustanova Mohorjeva družba, ki je zalagala s knjigami vse slovensko ljudstvo širom slovenske zemlje in izven nje ter ga tako povezovala v trdno kulturno enoto. Danes to nalogo prevzema „Naša knjiga“, da nas stalno oplaja z novimi duhovnimi stvaritvami vsega slovenskega ljudstva, da z ozkim odklonom novega razgibanega kulturnega življenja v domovini in s kvarnim samozadovoljnim provincializmom kulturno ne odmremo narodni celoti.

V nemškem jeziku je nato poudaril: Slovenska knjiga v Celovcu ni nova. Nasprotno — že prva tiskana slovenska knjiga pred štiri sto leti je s Koroško povezana in zgodovine slovenskega založništva si ni mogoče misliti brez založnih in tiskarskih obratov Kleinmayer in Leon v Celovcu.

Pred sto leti pa je bil Celovec z ustanovitvijo Mohorjeve družbe pod agilnim visokoučenim Antonom Janežičem na kulturnem področju za dolgo časa sploh vodilen, medtem ko je celovška Mohorjeva družba na področju široke ljudske izobrazbe z njenimi vsakoletnimi deset tisočimi knjižnimi zbirkami ostala vodilna do prve svetovne vojne. Saj je bilo do leta 1919 iz Celovca poslanih med slovensko ljudstvo nad 16 milijonov knjig.

Zato je samo razumljivo, da je v slovenskem ljudstvu tudi na Koroškem velika potreba po slovenski knjigi, prav posebno v zadnjih letih, ker je nacionalsocialistična uničevalna politika vendar veljala tudi slovenski knjigi. Je v resnici kulturna sramota 20. stoletja, če pomislimo, da je v temnih letih neslavnega spomina bilo na Koroškem samem uničenih na deset tisoče slovenskih knjig.

Odpomoči temu pomanjkanju in zadostiti kulturni potrebi našega ljudstva je smisel in namen te knjigarne. Nadalje pa hoče tudi avstrijskemu ljudstvu posredovati slovensko slovstvo in s časom prevzeti tudi posredovanje avstrijskega slovstva slovenskemu ljudstvu v Sloveniji, da tako doprinese k iskrenemu razumevanju obeh sosednih narodov in s tem k končni pomiritvi v deželi.

Nato je predsednik SPZ otvoril knjigarno z besedami:

„V tem smislu otvarjam „Našo knjigo“ z željo, da bodo do nje našli pot vsi naši ljudje, kakor je ona že ponovno našla pot do zadnjega našega človeka.“

Najmlajšemu knjigotržkemu podjetju v Celovcu je nato predsednik združenja koroških knjigarjev g. Kollitsch želel uspešen razvoj.

Poudaril je, da je z ustanovitvijo te knjigarne izpopolnjena doslej občutna vrzel na Koroškem. Z zagotovitvijo, da bo tudi „Naša knjiga“ imela vso zaslobo pri gremiju, je g. Kollitsch širokogrudno ponudil izložbeno okno svoje knjigarne na Kolodvorski cesti, kjer „Naša knjiga“ lahko za teden dni razstavi slovenske knjige občinstvu na ogled.

Zatem je spregovoril še g. prelat msgr. Podgorc in v daljših izjavah podčrtal pomen otvoritve slovenske knjigarne v Celovcu. Potreba po dobrih slovenskih knjigah, je dejal g. prelat, je bila že dolgo časa pereča, ker jih v Celovcu v nobeni knjigarni ni bilo mogoče dobiti. Ker ima Mohorjeva družba v Celovcu v

(Nadaljevanje na 2. strani)

Danes Starhemberg v parlamentu

Seveda ne osebno. — Marveč bodo o njem le govorili, ko bodo socialistični narodni poslanci predložili parlamentu osnutek zakona, ki naj bi preprečil, da dobi knez Starhemberg nekdanjih svojih 82 gradov in posestev vrnjevskih, kar je pred nedavnim odločilo upravno sodišče.

Debato o tem zakonskem osnutku pa bodo imeli šele mnogo pozneje, ker avstrijski parlamentarni pravilnik ne dovoljuje, da bi se taki predlogi vzeli v javni parlamentarni pretes prej, kot po enem tednu nato ko so bili pred-

loženi. Zato tudi ni tako kmalu pričakovati odločitve v tem vprašanju.

Na nekem zborovanju v Steyru na Zgoranjem Avstrijskem je socialistični narodni svetnik Pitterman govoril tudi že čisto očito o možnosti, da bi socialisti — opirajoč se na zahteve delavstva, ki jih je izražalo v številnih resolucijah proti vrnitvi Starhembergovih posestev — forsirali ljudsko glasovanje o tem vprašanju, ako njihovo prizadevanje za sklenitev omenjenega zakona v parlamentu ne bi bilo uspešno.

Vabilo

na občni zbor Zveze bivših partizanov Slovenske Koroške, ki bo v nedeljo, dne 27. januarja 1952 ob 9.00 uri v dvorani gostilne Roth v Celovcu, Pfarrhofgasse 8 z naslednjim dnevnim redom:

1. Ob 10. obletnici antifašističnega odpora, — 2. Delovno poročilo Zveze, — 3. Sprememba statuta, 4. Volitve novega odbora, 5. Slučajnosti.

Vabimo vse bivše partizane, partizanske invalide in svoje padlih partizanov, da se udeležite tega občnega zbora, na katerem bomo hkrati proslavili 10. obletnico, ko se je oborožena vstaja slovenskega naroda razširila na Slovensko Koroško.

Glavni odbor.

Ali bo — ali ne bo?

Precej dolgo so čakali trije zapadnjaki na odgovor iz Moskve. Cela dva dni pred predvidenim začetkom 260. konference namestnikov zunanjih ministrov, pooblaščenec za avstrijsko državno pogodbo, je ta odgovor tudi res prispel. Pred tem so optimistični glasovi mnenji, da bo Sovjetska zveza sedaj vendar enkrat stvarno začela diskutirati o preostalih točkah avstrijske državne pogodbe in ne bo skušala privleči v ta kompleks vprašani stvari, ki se avstrijske državne pogodbe prav nič ne tičejo. To svoje mnenje so optimisti povezovali zlasti z nedavnim predlogom Višinskega v generalni skupščini organizacije Združenih narodov, s katerimi se je glede na vprašanje miru vsaj nekoliko približal stališču ostalih delegacij pri OZN.

Prav pa so obdržali oni, ki stvarno gledajo na znane metode sovjetske politike in se ne pustijo varati z lepimi besedami, ki imajo koncem koncev pri današnjih voditeljih SZ isti namen, kot njihova trdoglavo. V svojem odgovoru je SZ izrazila svojo pripravljenost sestati se z zapadnimi predstavniki na konferenci za avstrijsko državno pogodbo, a le pod pogojem, da bodo govorili tudi o tržaškem problemu (ki nima nič skupnega s tem vprašanjem) in o remilitarizaciji v zapadnih predelih Avstrije.

Namestniki zunanjih ministrov zapadnih sil so se nato takoj sestali v Londonu ter izdelali in odposlali svoj odgovor Moskvi, v katerem

odklanjajo oba sovjetska pogoja. Prvega, ker pač dejansko ne spada k stvari, drugega pa, ker nočejo ponovno govoriti o točkah državne pogodbe, za katere so se na prejšnjih svojih sejah že zedinili.

Zdaj pa je Sovjetska zveza bila hitrejša kakor prej. V ponedeljek zjutraj (za popoldan je seja bila napovedana) so zapadni predstavniki že imeli v rokah odgovor na svojo noto od prejšnjega dne. Pa so bili tako oni, kot vsa politična javnost nekoliko razočarani, ko so zvedeli, da se sovjetski zastopnik predvidene seje „ne more“ udeležiti, ker „mora“ sovjetska vlada to najnovejšo noto sprva temeljito „prestudirati“, gospod Zarubin pa je zaradi tega „prisiljen“, počakati na nove instrukcije iz Moskve.

Ameriški zastopnik Sir Samuel Rober je nato izjavil, da se termin za 260. sejo namestnikov zunanjih ministrov brez vsega lahko preloži na poznejši čas, če Sovjetska zveza to želi, da pa zapadne sile nima jo interesa, sedaj Bog ve kako dolgo čakati, da dobi njihov kolega Zarubin svoja nova navodila od sovjetske vlade.

Če zasledujemo te manevre okoli avstrijske državne pogodbe, ki so bili in so brez dvoma obojestranski, čeprav nosi trenutno Sovjetska zveza levji delež krivde, da „ne pridejo skupaj“, tedaj se moramo upravičeno spraševati: ali bo sploh kdaj kaj iz „Staatsvertraga“, ali pa ga res nikdar ne bo?

Misli ob otvoritvi
„Naše knjige“

Govor predsednika SPZ v celovškem radiu dne 19. I. 1952.

Danes predpoldne je SPZ otvorila v Celovcu svojo knjigarno. S tem je izpolnila eno svojih obljub, ki jo je dala na svojem zadnjem občnem zboru slovenskemu ljudstvu na Koroškem.

Vse slovenski narod je minulo leto praznoval 400 letnico slovenske knjige, to se pravi 400 letnico, kar sta bili natisnjeni in razposlani med ljudi prvi dve slovenski knjigi in sicer Trubarjev „Katekizem v slovenskem jeziku“ in njegov „Abecedarium“. Pisano slovensko besedo najdemo seveda že davno prej, preden je izšla prva slovenska knjiga — in sicer prav tu na Koroškem, da omenim samo „Brižinske spomenike“ in „Celovski rokopis“.

Za prvo slovensko knjigo, ki je pred 400 let izšla v Nemčiji, so se potem vrstile nove po vseh krajih slovenske zemlje. Koroški Slovenci pri tem nismo bili na zadnjem mestu.

Kljub vsemu temu pa je bilo vse to do pred stoletjem še malo; saj še ni preteklo 85 let od značilnega dogodka, ko je nek aristokrat izjavil v dunajskem parlamentu, da je v culi, ki jo je naredil iz žepnega robca, prinesel s seboj vso slovensko kulturo, kar je je do tedaj bilo; — v culi je imel nekaj do tedaj izišlih slovenskih knjig. Kako bi to mogel danes opraviti?

Zavedati pa se moramo: Naša kultura se je porajala v neprestanih bojih s tujimi imperialističnimi težnjami. Interesi vseh, ki so v tem delu Evrope hoteli do morja ali pa ga hoteli obvladati, so se križali s slovenskimi interesi. Naravno, da je bila borba malega naroda silno težka. Naravno, da je narod v takih razmerah vso dobo svojega življenja z eno roko branil in z drugo zidal. Kar je sezidal, pa je veličasten spomenik človeškemu naporu in ljubezni do svojega rodu! Sezidal je kulturno stavbo, ki je v Evropi ni primera. Ljudstvo, ki doma in izven domovine ne šteje dveh milijonov pripadnikov, si je v sto letih svoje rasti ustvarilo dovršeno slovstvo, da ima danes dva popolna prevoda biblije, vse šolske knjige, velik leposlovni zaklad in lastno, do kraja izgrajeno znanstveno literaturo. Bela krizantema iz beračeve gumbnice — knjiga iz cule aristokrata je postala legitimacija naše kulture: tak neznaten narod, pa toliko knjižnih umotvorov, toliko časopisja in revij, ki izhajajo četrt in pol stoletja, deseterico panog periodičnih znanstvenih razprav in k temu še vrsto tujih slovstev v lastnem jeziku! Ja, še več: stvaritve naših velmož v prevodih v jezikih vseh kulturnih narodov sveta!

To je razvoj slovenske knjige, naše knjige od začetka do danes. Toda „Naša knjiga“ v Celovcu naj ne bo le manifestacija te naše slovenske kulture, temveč nam mora biti „Naša knjiga“ resen opomin in sveta zaobljuba, da to svojo knjigo častimo in vzljubimo, kajti da govorim z Zupančičem:

„Knjiga je najgovornejša priča, da se narod zevede sebe, da živi, da hoče živeti. V njej je ohranjena narodna preteklost, naša usoda, kakor se je preoblikovala iz stoletja v stoletje. Živa in čista beseda naših največjih mož, njih misli in čustva, njihova pretresenost pred veličastnostjo svetovnega dogajanja, skrb in bole-

čina, njihov pogum, njihova borba in neomahljiva vera v bodočnost — vse to je ujeta v knjige in spravljeno nam in potomstvu v potrdilo in bodrilo. Kar je zapisano v knjigo, ostane iz roda v rod, in vsako pokolenje zajema iz teh virov tisto, kar je v njih životvornega in oplajajočega. Preteklost v tem smislu ni gnila voda, temveč pretakanje čvrstih sokov v struje današnjosti in realnosti.

Čim bolj je narod dozorel, čim krepkeje utriplje njegova dejavnost, tem bolj je potreben knjige!

Tako Oton Župancič! Zato se z ljubeznijo in marljivostjo poslužujmo „Naše knjige“ v Celovcu!

Spet nemško orožje?

Glede razgovorov med francosko, britansko in ameriško vlado, v kakšni meri naj bo Zapadna Nemčija pooblaščen za izdelavo orožja, zatrjujejo v Washingtonu, da so med vprašanji, ki bi prišla v poštev v tem primeru, v prvi vrsti pogodbeni dogovori, ki bi začasno nadomeščali mirovno pogodbo med zapadnimi državami in Zapadno Nemčijo.

V pristojnih krogih ugotavljajo, da so posamezne strani tega vprašanja večkrat v protislovju. V glavnem so sledeče: 1. ni mogoče iti popolnoma mimo vprašanja nemške vojne industrije. Zato bo pri pogodbenih dogovorih potrebno tako besedilo, ki bi urejevalo tudi bodočo industrijsko delovanje bonnske republi-

ke; 2. kar se tiče vsebine tega besedila, je bilo predvsem govora o morebitni enostranski nemški izjavi, ki bi bila sestavljena sporazumno z zapadnimi državami. Pozneje pa so to namero opustili iz raznih notranjepolitičnih razlogov in tudi iz načelnih razlogov ter so jo nadomestili z načrtom štiristranskega dogovora; 3. ni bilo mogoče popolnoma prepovedati nemškim oblastem izdelovanja tudi najbolj nepomembnega vojnega materiala v času, ko sta sodelovanje nemških edinic pri obrambi Evrope in vstop Zapadne Nemčije v številne atlantske organizacije zaželjena; 4. zato so se sporazumeli o pripravi dogovora, v katerem bodo tri zapadne države naštele kategorije orožja, ki se v Nemčiji ne bo smelo izdelovati. Zlasti polaga važnost na to Francija. Po raznih informacijah so se baje že sporazumeli, da bodo Zapadni Nemčiji izrecno prepovedali izdelovanje atomskega, kemičnega in bakteriološkega orožja, letalskega materiala in vojnih ladij.

Sovjetska zveza si želi še novih satelitov

V uradnih krogih v Karačiju se vzdržujejo komentarjev o govoru sovjetskega delegata Malika v Varnostnem svetu proti plebiscitu v Kašmirju.

V uradnih krogih, kjer zasledujejo bolj od blizu vprašanje Kašmirja, pa se sprašujejo, ali Malikov govor ne predstavlja ene od posameznih faz obširnega načrta sovjetskega prodiranja proti indijsko-sovjetski nižini. Manever bi bil v tem — kakor zatrjujejo isti krogi — da bi iz Kašmirja napravili „neodvisno“ državo, ki bi bila satelit Sovjetske zveze. Ob tej priliki pripominjajo, da sta se tako Indija kakor Pakistan izrekla proti neodvisnosti Kašmirja zaradi strateškega položaja tega ozemlja, ki nadzoruje glavne poti, ki družijo indijsko-pakistanski kontinent s Kitajsko in s Tibetom.

Steinacher — simbol mržnje do Slovencev

Dobri sosedski odnosi med dvema državama, ki mejita druga ob drugo, so eden izmed temeljev za njihovo uspešno sodelovanje na kulturnem, gospodarskem in političnem področju. Take dobre odnose pa je treba graditi, jih gojiti in razvijati ter storiti vse, da se ohranijo in vse bolj utrjujejo. Zato bodo sosedni si narodi in sosedne si države venomer budno pazile na vsako bodisi kulturno, gospodarsko ali politično kretanje, na vse dogodke pri sosedu, ki bi utegnili kakor koli dobro ali pa slabo vplivati na medsebojne odnose, ki bi bili v stanju ali poglobljati ali pa kaliti razvijajoče se medsebojno prijateljstvo.

Eden izmed aktov kaljenja dobrih prijateljskih odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo, je brez dvoma bilo ponovno povišanje proslulega nacističnega Steinacherja z njegovo „izvolitvijo“ za podpredsednika koroške podružnice ene izmed avstrijskih vladnih strank. Zato tudi jugoslovanski časopisi niso molče prezrli tega — milo rečeno — neljubega dogodka. Takole piše „Ljudska pravica“, ko k svojem članku priša isto sliko Steinacherja v družbi svojih nacističnih „Parteigenossen“, kot smo jo objavili tudi v našem „Vestniku“.

„Za Bismarka pravijo, da je nekoč dejal: Posadimo Nemčijo v sedlo, jahati bo že znala.“ Ta izrek bi morda v obratnem vrstnem redu prav lahko veljal kot primerjava za nedavno ustoličenje velenemca dr. Hansa Steinacherja za podpredsednika koroške Ljudske stranke: Jahati dobro zna, zato ga posadimo v sedlo.

Kaj SA-Standartenführer dr. Hans Steinacher zna, nemara le ni treba posebej naštevati. Samo njegovo ime zadostuje, pa imamo Slovence to- in onstran Karavank živo pred očmi žalostne slike: koroški plebiscit, zatiranje našega ljudstva v Podjuni, Zilji in Rožu, hitlerjevsko peto kolono po vsem svetu, povojne protislovenske akcije na Koroškem, zarote proti koroškemu dvojezičnemu šolstvu, teorije vindišarstva, naklepe zoper prijateljske kulturne in

gospodarske odnose med sosedoma, propovedi o Koroški kot mostišču proti jugu ...

Te stvari zna dr. Hans Steinacher, veleposlanec v Miklavčevem, poosobljeno sovrastvo do Slovencev in Jugoslavije sploh, do koroških Slovencev še posebej. To so njegove zasluge.

SA-Standartenführerja Hansa Steinacherja se je takoj po vojni Avstrijska Ljudska stranka še nekako sramovala. Vsaj uradno so se izogibali imenovati njegovo ime, čeprav se mu niso odrekli. Ščasnoma, ko so menili, da je marsikaj šlo v pozabo, so se tudi uradno oklenili njegovih sposobnosti manjšinskega strokovnjaka, leta 1949 — ko je bila pariška konferenca zunanjih ministrov mimo — pa je smel že na javnih predložitvah zborovanjih peti hvalo Ljudski stranki. Svoj ponovni vzpon je začasno zaključil na nedavnem deželnem kongresu OeVP, ko so nalašč zaradi njega spremenili pravila stranke in ga izvolili za podpredsednika koroške Ljudske stranke.

Sovražnik demokracije, sovražnik sožitja dveh narodov, ki živita na Koroškem, simbol mržnje do koroških Slovencev — Hans Steinacher je tako spet v sedlu.

VdU in KPA v bratskem objemu

Kakor javlja Socialistična korespondenca (SK) z Dunaja, so se v Kaprunu pobratili avstrijski kominformovci in VdU-jevski neonacisti. Na gradilišču velike elektrarne v Kaprunu so pri nedavnih volitvah v obratni svet VdU-jevci dobili šest mandatov, socialisti in KPA pa vsak po pet. Ker pod takimi pogoji ni bilo izgledov, da bi se dal sestaviti obratni svet, ki bi bil v stanju uspešno delovati, je predlog, naj se razpišejo nove volitve. Kakor en mož so se VdU-jevci in kominformisti temu predlogu zoperstavili in da res ne bi prišlo do novih volitev, na katerih bi morda niti eni niti drugi ne dobili več toliko glasov kot pri prvih volitvah, so skovali enotno fronto tisti, ki si sicer med seboj najbolj psujejo. KP-jevski mandatarji so pomagali izvoliti VdU-jevskega predsednika obratnega sveta, VdU-jevci pa so dali svoje glasove kominformistu, da je lahko postal podpredsednik.

Ni za nas najbolj zanimivo to, nad čemer se v tem poročilu zgraža Socialistična korespondenca, namreč, da je ta enotna fronta naperjena proti socialistom oziroma socialističnim mandatarjem, kajti brez dvoma bodo tudi sedanjí oblastniki v Kaprunskem obratnem svetu skrbeli vsaj za oni del delavstva, ki jih je volil in za marsikatero drugega, ki ga bodo še hoteli pridobiti zase. Delavstvo vsaj trenutno zaradi te enotne fronte najbrž ne bo nič na slabšem, kot da bi bili SP-jevski mandatarji na krmilu. Najbolj zanimivo je dejstvo kot tako. Kakor neonacistom iz VdU-ja, tako tudi kominformistom ni nobeno sredstvo prenizko, nobena družba preumazana, nobena „enotnost“ prepuhla, samo da se kakorkoli že podvignejo kot nezmotljivi „voditelji“ nad delovne ljudi. Tokrat so si direktno med seboj podali roke, da bi si podredili interese delavstva.

Indija voli svoj parlament

Pri parlamentarnih volitvah v Indiji, ki trajajo že 10 tednov, je kongresna stranka predsednika vlade Nehruja še zmeraj na prvem mestu z nekaj več kot 76% mandatov. Volitve bodo končane 25. t. m. in morajo volivci izvoliti skupaj 426 poslancev za osrednji parlament in približno 4000 poslancev za skupščine 27 indijskih držav.

Izid dosedanjih volitev za osrednji parlament je znan samo za 26 mandatov, od katerih je kongresna stranka dobila 20, neodvisni in odpadniki kongresne stranke pa 6. Volitve v skupščine so prinesle precejšnje presenečenje. V državi Himačal Pradesh je dobila kongresna stranka absolutno večino več kot 90%. V treh velikih južnih državah, Madrasu, Haiderabadu in Košin-Travankoreju pa je po še nepopolnih podatkih opozicija dobila skupaj več mandatov kot vladajoča kongresna stranka.

Tudi Anglija ne dobi atomskih informacij od ZDA

Pretekli teden so bili na pobudo Velike Britanije razgovori med predstavniki Velike Britanije in ZDA o izmenjavi informacij o atomski energiji. Po sklepih te konference naj bi Velika Britanija stavila predloge o možnosti takšne izmenjave. Britanski predstavniki so bili opozorjeni na dejstvo, da so po ameriških zakonih prepovedane sleherne informacije glede na proizvodnjo atomske energije, kakor tudi informacije o atomski energiji prijateljskim državam. ZDA so se postavile na to stališče zaradi odkrivanja skrivnosti in izumov na področju atomske energije. Preden bi ZDA privolile v svobodno izmenjavo podobnih informacij, bi se morali strinjati predvsem s tem najvišji državni forumi.

SPOMINSKA PLOŠČA PREŽIHOVEMU VORANCU

O drugi obletnici smrti Prežihovega Voranca bo Zveza kulturnih delavcev v Mariboru odkrila na hiši, kjer je pisatelj živel zadnje tedne svojega življenja in umrl, spominsko ploščo. Ploščo bo izdelalo Mestno kamnoseško podjetje v Mariboru iz belo-sivega marmorja in z zlatim napisom. Stroške bosta krila Zveza mariborskih kulturnih delavcev in Mestni ljudski odbor.

Vesti iz Jugoslavije

ARHITEKT PLEČNIK PRAZNUJE OSEMDESETLETNICO

Danes praznuje osemdesetletnico svojega življenja sloviti slovenski umetnik-arhitekt Jože Plečnik. Najprej je imel svojo lastno delavnico na Dunaju, nakar je postal leta 1911 profesor arhitekture na umetnostnoobratni šoli v Pragi. Leta 1920 je postal profesor arhitekture na Tehniki v Ljubljani, od leta 1938 dalje pa je redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Jože Plečnik je najtesneje povezan z razvojem slovenske arhitekture. S svojimi deli je zaslovel na Dunaju, posebno pa v Pragi z regulacijo in preureditvijo Hradčanov. Težišče njegovega udejstvovanja pa je v Sloveniji, zlasti v Ljubljani, kjer si je pri urejanju mesta pridobil neveljavne zasluge. Ureditev Kongresnega trga, Trnovega, Vegove ulice s spomeniki skladateljev in Napoleonovim stebrom, Zale, Navje, cerkev v Šiški, tržnica, univerzitetna knjižnica, načrt za regulacijo ljubljanskega gradu in novo poslopje Ljudske skupščine ter mnogo večjih in manjših stvaritev je plod njegovega neumornega dela.

Tehnična visoka šola v Ljubljani bo arhitektu Plečniku ob njegovi osemdesetletnici podelila naslov častnega doktorja kot priznanje za njegove velike zasluge za slovensko arhitekturo.

IZŠLI BODO JUGOSLOV. LEKSIKONI

V Zagrebu že nad leto dni obstoji Leksikografski zavod, ki je opravil velika pripravljala dela. Izdal bo več leksikonov, in to tako, da bo zavod delal nepretrgano. Kot prvi je v načrtu obsežen svetovni leksikon, nato pa jugoslovanski, ki bo izšel v slovensčini, srbohrvaščini in makedonščini. Sledila bosta pomorski in likovni. — Ti štiri predstavljajo prvo nalogo Leksikografskega zavoda, nato pa pridejo na vrsto še razni drugi leksikoni po strokah.

Za tako obsežno delo je bilo treba najprej ustvariti primeren kader. Sedaj dela že več kot sto stalnih namesčencev in okrog tristo sotrudnikov; te številke pa bodo še narasle. Obseg del naj ilustrira na primer dejstvo, da bo jugoslovanski leksikon tvorilo dvajset knjig po tisoč strani, v katerih bo reproduciranih okrog dvanajst tisoč fotografij.

Ti leksikoni bodo glede opreme in v vseh tiskarsko-tehničnih ozirih na najvišji ravni, ker se zanj pripravljata tudi posebna, najmodernejša tiskarna. Lahko pričakujemo, da bodo, kar se tega tiče, med prvimi na svetu.

Glavni voditelj tega delovanja je akademik in književnik Miroslav Krleža, vse delo pa je pod protektoratom Sveta za znanost in kulturo FLRJ.

Našo knjigo v vsako hišo

(Nadaljevanje s I. strani)

novih okoliščinah predvsem nalogo izdajanja verskih knjig, je zelo razveseljivo, da je SPZ s svojo knjigarno ustvarila kulturno ustanovo, ki bo skrbeča za širjenje slovenskih knjig med našim ljudstvom. Kakor vsakdanji kruh, je našemu ljudstvu potrebna tudi dobra slovenska knjiga, iz katere lahko črpa kulturno in strokovno izobrazbo. Temelj narodovega življenja je zdravo družinsko življenje, tega pa si ni mogoče misliti brez dobre knjige.

Sola bi bila v prvi vrsti poklicana, da privzgoji mladini ljubezen in spoštovanje do knjige. Zal pa šola ponekod na Koroškem te svoje dolžnosti ni izpolnjevala. V mnogih krajih s slovenskim prebivalstvom je v vsiljevanjem samo nemškega pouka služila ponemčevanju in je poneumjevala ljudi namesto da bi jih kulturno dvigala. Zgrozim se, je poudaril g. prelat, če danes slišim besedo „Elternrecht“, kakor da bi splošno koristi in potrebe ljudstva kot celote ne tehtale več, kakor pa dvomljiva volja posameznih staršev! Raznarodovanje prinaša le škodo in je treba končno prenehati z njim, kar pa ne pomeni, da bi kdor koli med koroškimi Slovenci hote! kratiti nemškemu sosedu kakršno koli pravico.

Ko je g. prelat še izrek željo, da bi knjigarni SPZ uspevalo posredovati našemu ljudstvu čim več dobrih knjig, je ustanoviteljem nasve-

toval izgraditev mreže zaupnikov in pritegnitev žena po vaseh, ki naj se še posebej zavzemajo za to, da bodo knjige šle med ljudi.

Ob koncu je povzel besedo tudi zastopnik oddeka za kulturo pri koroški deželni vladi g. dr. Ure. Dejal je, da se koroška deželna vlada veseli nad vsako kulturno pridobitvijo v deželi, vsled česar pozdravlja otvoritev nove knjigarne in ji želi uspeh v njenem plemenitem prizadevanju.

Preden so se gostje razšli, so si še pobleže ogledali dragocene zaklade v regalih knjižnih omar, kjer so pregledno razvrščeni umotvori slovenskih klasičnih pesnikov in pripovednikov ter sodobnih tvorcev slovenske besede, poljudno znanstveni spisi iz najrazličnejših strok, pestra in poučna mladinska književnost, prevodi iz najboljših literatur drugih narodov, vrsta slovenskih revij in časopisov in ne navsezadnje skromen kotiček z dosedanjimi povojnimi publikacijami koroških Slovencev, ki z njimi izpričujejo, da hočejo živeti kot neusahljiva veja na deblu bujno rastočega drevesa slovenske kulture.

Mala, prikupno urejena knjigarna „Naša knjiga“ v Wulfengasse v Celovcu vabi slehernega našega človeka, ki se bo iz Podjune, Roža, Gur ali Zilje in od kjer koli z dežele ali mesta mudil po opravkih v Celovcu, da si jo odgleda ter odnese s seboj in presadi v svoj dom vsaj delček teh dragocenosti.

KOLENDAR

Sreda, 23. januar: Zaroka Dev. Marije
 Četrtek, 24. januar: Timotej
 Petek, 25. januar: Spreobrnjenje Pavla

SPOMINSKI DNEVI

23. 1. 1783 — Rojen francoski pisatelj Henri Stendhal — 1878 Rojen na Vinici pesnik Oton Župančič.
 24. 1. 1848 — V Kaliforniji so našli prvo zlato rudo.
 25. 1. 1348 — Usoden potres po slovenskih krajih — 1852 Umrli Jan Kollar, ki je deloval za zблиževanje Slovanov — 1863 Rojen v Trčmunu v Slovenski Benčiji pesnik Ivan-Trinko-Zamejski.

BOROVLJE

Dobro smo se imeli preteklo soboto v gostilni „Pri pošti“ v Borovljah. In zakaj tudi ne. Zbrali smo se skupaj ljudje dobre in vedre volje. V svoji sredi smo imeli samega boroveljskega župana, ki je tudi zagotavljal, da je bil ta zimski večer res prijeten in zadovoljiv. Med navzočimi smo opazili tudi funkcionarje Slovenske kmečke zveze, Slovenske prosvetne zveze in tudi od Zveze slovenskih zadrug Med odličnimi gosti smo imeli čast v svoji sredi pozdraviti tudi legacijskega svetnika Mitjo Vošnjaka, ki se je gotovo tudi dobro počutil in se zadržal do poznih ur.

In kaj je bilo, ki je združilo okoli 80 ljudi v prijetnem krogu. Na kratko, v Borovljah je gospodinjsko kuharski tečaj, kjer se dekleta tečajnice učijo kuhati in sicer dobro kuhati. Na svoje znanje, ki so si ga osvojile v primeroma kratkem času so upravičeno ponosne in hotele so to svoje znanje že med tečajem pokazati. In postavile so se zares. Na „poskusno pojedino“ so nas povabile in kdo se ne bi odzval tako mikavnemu povabilu. Vsem, ki smo se tega večera udeležili, bo ostal dolgo v lepem spominu.

Reči moramo, dekleta nekaj zmorejo in voditeljica gospodinjsko kuharskega tečaja je dokazala, da je spretna, dobra in prvovrstna učna moč za take tečaje. Že zelo okusno in vabljivo opremljena dvorana je napravila nadvse prijeten vtis. In kaj šele dobrote kuharske umetnosti za želodec. Jestvine, ki so sledile ena za drugo, so bile apetitne za oko in še bolj za želodec. Gostje niso mogli v zadostni meri pohvaliti vseh dobrot, ki so jih z velikim užitkom konsumirali. Voditeljica Milenka Galobova in tečajnice so žele upravičeno priznanje in občudovanje. Slovenska kmečka zveza pa, ki tečaje prireja, vrši na ta način važno delo, ko usposablja ženski naraščaj za dobre in vzorne gospodinje.

Po izdatni in dobri večerji je pristna domačnost združila vse goste in tečajnice v neprisljano prijetno družabnost. Vrstile so se napitnice, petje in tudi nekoliko zaplesali so in ure so potekale z veliko brzino in šele pozno v noči so se gostje zadovoljni in razigrani razhajali pod zvezdnato nebo v jasno zimsko noč.

Po naši zemlji**ŠT. PRIMOŽ**

Na dan Sv. treh kraljev, dne 6. januarja, popoldne je priredilo domače prosvetno društvo „Danica“ igro „Tri sestre“, ki nam je zaradi primerne svebine zelo ugajala. Po dolgem času smo se zopet eukrat iz srca nasmejali. Igralci, četudi so bili večinoma novinci, so se dobro postavili. Pa saj so imeli mojstrskega režiserja. Pred in po igri nam sta zapela fantovski in mešani zbor nekaj naših prelepih koroških narodnih pesmi. Ker že dalj časa ni bilo slovenske prireditve, se je mala Voglova dvorana le prekmalu napolnila in marsikdo je zastoj prišel, ker ni bilo več prostora. Prireditve je izzvenela v prijetni domači družbi v Voglovi gostilni, v kateri — kakor je pri nas Slovincih navada — tudi pesmi ni manjkalo. Menda si res nista zastoj tako podobni besedi „piti“ in „peti“. Mi pa s ponosom ugotavljamo: še gane naša pesem celo najbolj zakrknjena srca, še vedno je slovenska prireditve pri nas kulturna potreba neglede na strankarsko pripadnost!

Igračem in ostalim prirediteljem velja naša zahvala in pohvala. Še bolj pogosto bi si želeli takih nedeljskih popoldnevov. Morda se bi dalo v nekaj letih odpraviti največjo oviro za razmah našega prosvetnega življenja, t. j. premala dvorana. Poleg šole, cerkvice-podružnice, ki je dobila okusno in popolnoma novo lice, in domače gostilne manjka v Št. Primožu, ki leži ob križpotu in približno v sredi tega kraja, samo še prostorna društvena dvorana. Tako bi mogla biti porabljiva tudi v druge svrhe n. pr. za kinopredstave, razne tečaje itd. Poleti pa bi lahko služila otrokom, ki vsako leto iščejo večje prostore v bližini Zablatniškega jezera, ki je zopet postalo last nemškega telovadnega društva ali pa bi se priredila v zasilna stanovanja za letoviščarje, ki pogosto oblegajo vas. Tako bi hkrati služila prostorna društvena dvorana različnim potrebam, kar bi donášalo društvu letno tisoče šilingov. Korajža in dobra volja zmoreta vse, gotovo sta kos tudi tej zadevi!

Sicer pa se Št. Primož že razvija v naprednem smislu. To ne velja samo glede „elektrike“, ki je posvetila in prijazno razsvetljuje tudi okoliške vasi. Št. Primož raste zaradi ugodne prometne in lepe lege. Hišicam, ki nastajajo ob „cesti“ južno od vasi, pravijo Staro-šent-

primožani „Spodnja ves“. Hudomušnež pa, ki se sicer ponosno prišteva sam Mlado-šentprimožanom, kateremu pa nagajajo v poletnih nočeh „krote“ v bližnji mlaki, je prekrstil Spodnjo ves v posmeh Staro-šentprimožanov v „Kročjo ves“.

ZAVRNKOVEGA STAREGA OČETA V BAČAH NI VEČ

Dne 3. januarja 1952 smo pokopali ob številni udeležbi slovenskega prebivalstva Franca Trunka pd. Zavrnkovega starega očeta. Pokopal ga je dr. Josip Ogris, župnik v Ločah, ki se je na grobu v daljšem govoru poslovil od nje. Poleg Ogrisa pa je spremljal pokojnega na njegovi zadnji poti tudi Tevži Nagele, župnik v Mariji na Zilji.

Franc Trunk je bil rojen dne 17. aprila 1863 v Bačah. Njegov oče je bil Janez Trunk pd. Zavrnk, mati pa Marija Janša pd. Mikučeva, oba iz Bač. Poleg Franca so starši imeli še 3 sinove in 2 hčeri, Andreja, Janeza, Jurija, Mojca in Lizo. Brat Janez Trunk pd. Onič v Žužalčah je v starosti 86 let umrl 1. 1951, ostali pa so umrli že poprej razen Jurija M. Trunka, rojenega 1. septembra 1870 v Bačah, znana slovenskega pisatelja in župnika, ki živi v San Franciscu v Californiji v Združenih državah Amerike.

Pokojni Franc Trunk se je poročil 1. 1899 z Alojzijo Wutti iz Bač. V zakonu se jima je rodilo 11 otrok, od katerih pa živijo samo še 3: njegov sin Jože Trunk, ki gospodari na Zavrnkovem posestvu v Bačah, Nanca, vdova po koroškemu kulturnemu delavcu in borcu Francetu Uršiču, viš. uradniku direkcije drž. železnic v Ljubljani, ki je umrl lansko leto v aprilu ter Tončka, poročena Nadrag, žena gostilničarja pri Cvanckarju v Bačah.

S Francetom Trunkom je legel v grob eden, od zadnjih zastopnikov one starejše generacije, ki je tako odločno in noemajno stala na braniku slovenstva na Koroškem. Slava njegovemu spominu!

ZELEZNA KAPLA—DOBRLA VES

Slovensko prosvetno društvo v Železni Kapli je zaživelo. V dolgih zimskih večerih so se igralci trudili in naštudirali igro „Rožmarin“.

V vsako hišo lepo slovensko knjigo

KNJIGE VSEH VRST DOBITE PO ZMERNIH CENAH V NOVO ODPRTI KNJIGARNI

„Naša knjiga“

CELOVEC, CASOMETERGASSE 10 (vhod Wulfengasse)

IVAN MATIČIČ:**Moč zemlje**

PRIPOVED VASI

6

Ljudstvo ni moglo priti do pobožne zbranosti: zunaj so bučkali topiči, na koru je bobnelo in pelo, iz cerkve pa puhtelo. Matere so molile skoro na glas, dekleta vdano sklanjale glave: Šmonceva je skrivaj opazovala z zlatom obtkano avbico in pisano krilo Rutarjeve in jo primerjala s svojo novo obleko; Tesnarjeva je škilila na Šmoncevo, Stanjeva metala oči na novo kočemajko Tesnarjeve. Vse pa so stale nepremično, nobena ni krenila glave. V Špornovi pruki sta sedela gospod in Krista. Gospod Šporn si je venomer brisal pot in si gladil brado. Krista se je ozirala po cerkvi, ni mogla pričakati konca.

Pa se je usulo zvonjenje izrin, cerkev se je zamajala in ljudstvo je vrelo ven in kar zagrnilo grobje. Topiči so butali s podvojeno silo, ljudje se rinili in smejali. Gospod Šporn se je bil s Kristo prerinil skozi zakristijo, z gospodi bliže se je spoštljivo pozdravil. Pa je pristopil bliže in položil na prst dvajsetak. „Für die Blumen und Kerzen“, je šepnil z globokim basom in stopil ven. Vse se mu je odkrivalo in unikalo, in gospod Šporn je moder od-

zdravljaj. Ko sta šla mimo lipe, je Krista okrenila glavo in se Oštinovemu prijazno nasmejala izpod belega slamnika. Jozej je zardel, dvignil roko h klobuku, pa jo takoj spustil, mimo je šla Tonca. Z drhtečim korakom je stopala med dečlami, pa se ni nikamor ozrla.

Slovesno so šli ljudje od velike maše. Nestrpni so hiteli naprej. Pred štalo sta čakala Vrbnikova konja, okinčana kakor za ojscet. Rjavče ju je držalo za uzde in bilo ponosno na ta veliki dan. Prišla sta Vrbnikov in Žihrov in se koj zavihntela na konja. Prav tedaj je stopil na dvorišče Vrbnik, suh, brkat: na lesenem pladnju je nesel štefan vina. Bilo je vse kakor domenjeno. V tem se je zbrala krog lipe množica, kajti tam so zabasirali godci: Blatarjev Tilen in dva iz Dolge vasi; pritegnili so tako močno, da je lipa kar zatrepetala, slovesna lipa, vsa v pisanih trakovih, belih, modrih, rdečih. Tla pometena kakor na podu. Župan Vrbnik je krenil čez pot, spremljan od obeh konjikov. Dostojanstveno so stopali k lipi, prav po taktu godcev. Množica je stala praznična, resnobna, v pričakovanju slovesnega trenutka. Župan je nagovoril zbrano gmajno, ji voščil veder dan pa stopil k fantovski gruči ter napil Rutarjevemu, glavarju fantov. Nato Oštinovemu, Stanjevemu in vsem po vrsti. Godci so uredili poskočnico, a Rutarjev je zarajal z Mojco krog lipe. Potem so se zasučlali vsi, spodobno, dostojanstveno. Dvakrat, trikrat okrog kot dogovorjeno. Tedaj se je napihnila pri Špornovih muzika, nalašč zatrobentala,

prav na kljub. Konjika sta se zagnala krog lipe, nato se spustila po vasi, gori in doli — pa je bil slovesni del „semnja“ v kraju.

Odzvonilo je poldne in množica se je razhajala. Potem so po hišah zaroštali talirji, kakor bi jih kdo strupil. Iz Vrbnikove krčme je puhtelo po pivu, tobaku in potu, na Špornovem vrtu pa je bilo polne beljaške in celovške gospode. Bili so po večini prijatelji in znanci Špornove družine, ki so prišli na „semenj“.

Za kako uro je vas utonila v dremotni vročini. Slišalo se je le zategnjemo kurje kokodajsanje in prisiljeno napihovanje petelinov. Gori pri cerkvi je pričelo pozvanjati, godci so pa razmajali vas, da se je zbudila iz dremavice. Fantje so se postavili na vogale hiš pa se počasi znesli v krčmo. Pri Vrbniku je bilo vroče kot v peklju. Gostje so sedeli tudi po veži, celo pred hišo so si izvlekli mize in stole. V krčmo so cepali možaki, z ženami ali sami, nekaterim so se obesile hčere na vrat. Rutarjev je prišel s Tonco, druge so se približale krčmi na ta ali oni način, vse v kratkih krilih in šolnih pa razoglave. In se je vnelo. Harmonikar jih je gnal okoli, da se je zibala izba, postajala tesnejša. Pa so spehali fantje godca na pod in mladina se je znesla v skedenj — pričelo se je rajanje, da je odmevalo prav doli do Drave. Dedci so se počasi omajali, moževali o košnji in našigali pipe; ženske so zadovoljne čebljale, fantje si sneli kamižole, pa je šlo, da se je kresalo po skedenju. Pod noč je prisedel k možakom še gospod župnik, ko je

Dramo „Rožmarin“ so kapelški igralci priredili prvič na Koroškem. Zaradi gotovih težkoč doma v Železni Kapli, so z igro dne 20. t. m. gostovali v Narodnem domu v Dobrli vesi. Lep zimski popoldne je privabil prav mnogo ljubiteljev slovenskega odra v prosvetno dvorano.

Uvodoma je predsednik SPD „Srce“ v Dobrli vesi, Hanzej Miklav, otvoril prireditve in izrekel dobrodošlico dragim gostom iz Železne Kaple. Po pozdravnem nagovoru domačega predsednika je povzel besedo Andrej Hauptman iz Železne Kaple kot vodja in režiser igralske skupine.

Med drugim je dejal, da je igro „Rožmarin“ spisal Vladimir Pfeifer in je snov vzeta iz prve svetovne vojne. Smisel drame je, da pokaže kaj vse naredi vojna iz ljudi. Vojna razdira družine, ubija moralo in stori ljudi brezčutne in brezobzirne. Bistveno jedro igre pa je, da se je treba čuvati pred tujcem. So ljudje, posebno mladina, ki se jim vse tuje dopade, tuje dežele, tuji običaji in tuji ljudje. Igra „Rožmarin“ pa nozorno govori, kaj pomeni domač človek in domača govornica in kam lahko vodi lahkomišelnost zaupanje tujcem, ki jim nasedajo in spregledajo šele, ko je že prepozno.

Nato je sledila igra, ki je takoj povežala občinstvo z igralci. Napeto so vsi sledili prizorom in dejanjem igre, ki so jo kapelški igralci prav dobro podajali. Polni globokih vtisov so se gledalci razhajali.

Dobrološčani smo igralcem bratskega prosvetnega društva iz Železne Kaple za njihov obisk in lepo naklonilo, ki so ga nam z igro prinesli, iz srca hvaležni.

Utrinki iz zgodovine SPD „Danica“ v Št. Vidu

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu je bilo ustanovljeno spomladi leta 1914. Sredi istega leta je izbruhnila prva svetovna vojna in društveno življenje je bilo onemogočeno. S prvim delom je društvo pričelo šele po končani prvi svetovni vojni.

Od tega časa naprej je bila dejavnost „Danice“ pomembna. V ospredju društvenega delovanja so bile igre, ki so se jih ljudje vedno številneje udeleževali. Z igro je bilo združeno običajno tudi kakšno predavanje, da je društvo nudilo zbranemu ljudstvu več izobrazbe. V svrhu izobrazbe je posvečalo društvo knjižnici posebno pozornost, potom katere je naše ljudstvo vzbujalo slovensko knjigo.

Od vsega začetka je imelo društvo svoj moški in tudi dekliški pevski zbor. Tudi s tamburaškim zborom je društvo parkrat poskusilo, toda se to žal ni obneslo.

Najdelavnejši člani v društvu so bili Rado

(Nadaljevanje na 4. strani)

bil odpravil gostje, in ljudje so zažareli od sreče. Kar golorok se je usedel mednje.

Rutarjev je bil plesal z vsemi, nazaduje se držal le Mojce. Oštinov pa ni spustil več Tonce iz rok.

„Kako si danes zala, Tonca“, ji je šepetal. „Nobena ni lepša. Davi me pa niti pogledala nisi.“

„Se nisem marala ozirati. Špornova se lahko ozira, nji se nihče ne smeje.“

Jozeju je bilo nerodno pa ji ni odgovoril. Kar za roko jo je prijel, peljal k mizi in naročil „uva“.

„Pij, Tonca! Si utrujena?“

„Nisem. Niti ne čutim, da sem rajala.“

„Ker si lahka. Glej, drugim se pa že čite sprijemajo od potu, tvoje so pa čisto suhe.“ Z dopadenjem je gledal njene bujne lase, npletene po sredi preče. Pa mu je oko zdrknilo niže in se ujelo z njenim... Jozej ni mogel izmakniti pogleda z njenih tihih, krotkih oči... Pa jih je povesila Tonca. Jozej je stisnil njeno dlan, da je vzdrhtela v njegovi... Pogled mu je obvisel na njenih grudih. Bujno so se dvigale, drhte, opasane z rožnatim životkom. Oči so mu tipale dalje po zlati opasnici in pisanem, gosto nabranem krilcu; izpod čičelce so se zasmevale bele čipke, pod temi kolena... Jozej je kar povesil pogled doli na šolence.

„Tonca...“ — „Kaj?“ — „Ti je vroče?“ — „Je...“ — „Meni tudi...“ Stiskal ji je roko, ni našel drugih besed.

Lov na divje svinje

Preko štirideset koroških lovcov je bilo spet tako srečnih, da so lahko uživali plemeniti lov na divje svinje. Povabljeni smo bili v kočevske gozdove. Komaj, ko smo prišli v soboto, 12. januarja zvečer v Ljubljano so nas pozdravili na kolodvoru s predsednikom tovarišem dr. Beningerjem tovariši lovci od Lovske zveze LR Slovenije. Po večerji pri Slamiču smo se takoj podali spat v hotel Union, ker smo imeli naslednji dan, v nedeljo, že ob štirih zjutraj odhod. Peljali smo se z dvema omnibusoma v Kočevje.

Odhajajoči iz Koroške smo zapustili pravo sibirsko zimo, zaradi tega smo se čudili med potom po Sloveniji tudi veliki vremenski razliki. Ponekod je nekaj snega, večinoma pa je kopno. V Kočevju nas je sprejel sekretar krajevne Lovske zveze Kočevje tovariš Bižal Drago in nas povedel v lovišče Kočevske lovske družine. Tudi predsednik Lovske družine Kočevje tovariš Zajc Vinko, nas je ves čas spremljal in njegov duhoviti humor, kakor ga mora imeti pravi lovec vedno na dnevnem redu, če hoče obdržati na takih pogonih zaupanje, red in disciplino, nas je stalno zabaval.

Po dobri uri hoje smo prispeli v lovišče, kjer se je vršil prvi pogon. Vsi smo bili radostno presenečeni o vzorni ureditvi lovišča. Če upoštevamo samo dejstvo, da so bila vsa stojišča zaznamovana s številkami, lahko ugotovimo, da so kočevski lovci zares plemeniti organizatorji in vzgojitelji. Čeprav ima vsak svoj poklic —, predsednik je na primer sodar, — si vzamejo ob vsakem prostem času priliko, da gredo v lovišče ne samo streljati, ampak tudi gojiti in organizirati. Odstrelj, kakor pravijo, jim je samo za nagrado za njih trud in požrtvovalnost, ko hodijo po obširnih kočevskih gozdovih s puško, sekiro, žago in soljo v nahrbtniku.

To dejstvo priča pripovedovanje naših lovcov, iz katerega je razvidno bogastvo na divjačini v kočevskih loviščih. Ze pri prvem pogonu sta bili uplenjeni dve veliki svinji. Janko Ojcl iz Borovlj in Janko Mostečnik iz Bistrice v Rožu sta nji ustrelila. Tem potom jima prav iz srca čestitamo! Avstrijski tovariš Hofer iz Vrbe pripoveduje: Stal sem na 14. stojišču, mimo mene pridirja deset divjih svinj. Med temi je bil močan merjasec. O posebnih smoli pa poroča Mihael Rauter. Iz tega poročila je razvidno, da svinjo ustreliti ni lahko, če ima prste vmes nesreča. Streljal je lisico in jo s kroglo položil na dlako. Hotel je repetirati, a žavra se je zabila v ležišče s tako silo, da je ni mogel izvleči. Pet minut nato pride velik merjasec. Obstal je pred njim ves širok in dolg, Rauter pa s prazno puško. Ker ni mogel streljati, se mu je „globoko odkril“. Sixthofer iz Ledenic pa pripoveduje: stojim na stojišču številka 19. Ko stojim že pol ure, zagledam volka. Nisem ga mogel streljati, ker sem bil iznenaden, potem pa je volk že izginil. Tik pred koncem pogona slišim močno lomljenje po hosti. Puško sem vzel k licu. Nenadoma skočita dva ogromna prašiča čez preseko. Ustrelim in enega močno ranim. Ko sem z gonjači šel za njim, sem imel smolo, ker so šli v sosedno lovišče in se nismo upali za njimi, čeprav je bila močna krvava sled. Ker so tudi v sosednem lovišču ta čas lovili, upam, da so ranjeno svinjo uplenili. Ne morem pa reči ali je bil merjasec ali svinja. Prehitro je bilo vse skupaj mimo. Vem samo to, da sta bila kolosa. Jože Katnik iz St. Jakoba v Rožu pa ve povedati: Bil sem na stojišču 21. Videl sem dva prašiča, velikega in majhnega. Preden sem spoznal, da ni medved, sta bila že mimo in tako nisem prišel do strela. (Svinja in medved sta si namreč močno podobna in medved je zaščiten. Svinja in medved zelo nerada zapustita gosto goščevje. Kadar pa sta prisiljena, da gresta čez planjavo ali kako preseko ali pot, takrat pa s tako silo, da ni drugega videti kakor siva bežeča gnota.) Tako pripovedujejo lovci sami, da bi pa mogli opisati vsa lovska doživljaja pa vidite, da bi primanjkovalo prostora.

Vsak pa je imel nekaj užitka in dosti je videl.

Videli smo tudi štiri volkove. Pa tudi tisti, ki smo videli divje svinje, smo mnogo streljali, kakor je pač vedno pri lovu. Vsaka krogla pa ne zadene in drugače še nikoli ni bilo.

Ko smo zaključili po štirih pogonih lov, smo se zbrali v šoli v Kočevju. Po starih lovskih običajih sta bila srečna lovca Ojcl in Mostečnik krščena od Milana Babšega s svojim senatom za prava lovca na divje svinje. Veselili smo se, ker je lov dobro uspel in se brez nesreče zaključil. Če upoštevamo, da je bilo z domačimi vred nad devdeset lovcov oboroženih z risanicami visokorasničnimi krogli, potem si lahko predstavljamo, da je treba mnogo lovske treznosti in discipline, da se ne zgodi nesreča. Na zmrzli zemlji krogla prav gotovo odleti in rani lahko še na tisoče metrov lovcu.

Bil bi zelo površen, če bi ne obravnaval tudi izredne gostoljubnosti kočevskih lovcov. Ko je imel tovariš Miha Rauter nesrečo, ker se mu je zabila puška, mu je priskočil takoj na pomoč tovariš Bižal Drago in mu ponudil svojo dvocevno risanico. Pokazal je, da pravo lovske srce ne pozna sebičnosti, čeprav pravi star pregovor, „da se puška in žena ne posojujeta.“

Trdo je v Kočevju za prenočišča. Vojno razdejavanje se na tem področju še vedno pozna. A domači lovci so tudi to vprašanje lahko rešili. Vsak je vzel nekaj Korošcev seboj na svoj dom in jim priskrbel postregel, da so bili naslednjega dne polni moči in svežosti spet v lovišču na stojišču. Štirje lovski tovariši so bili tudi med nami, ki niso razumeli slovensko. Vendar so se počutili enaki med enakimi in marsikateri jugoslovanski lovec se je potrudil, da je govoril z njimi v materinem jeziku. Upam, da se bodo ti tovariši tudi kaj oglasili v avstrijskih časopisih in povedali svoje lovske doživljaje in vtise, ki so jih odnesli iz svobodne Slovenije.

Tudi v Ljubljani je bilo v torek zvečer slovo izredno prisrčno. Seveda sta bila še tukaj naša „svinjarija“ kaznovana in krščena. To pravico ima tudi najvišji forum lovske organizacije, Lovska zveza LRS. V Unionski mali dvorani, kjer je bil razstavljen plen koroških lovcov, se je sestal „visoki senat“. Lovski rog je naznanil prihod in pričetek slavnostne ceremonije lovskega krsta. Predsednik sodišča, ves „prešeren in strog“ je imel okoli vratu rožnivenec izstreljenih netkov (žaver-patronov). Sodnikova kapa je bila okinčana z zajčjo glavico in

liščjim repom. Prav tako sta bila oborožena prisodnika, dočim je imel tožilec celo vidrin rep in kunine kremplje. Dve sveči sta stali prižgani pred „tresočima“ se obtožencema Ojclnom in Mostečnikom, ki sta se vsem smilila, ker na sodnijski mizi sta bili tudi dve težki korobački, ki sta naposled udrihale po napetih hlačah novokrščenih lovcov. Ta poslednji lovski pogon je napravil celo na Lojza Milača iz Blata neki „boječi“ vtis. Samo parkrat je še izvlekel iz svoje lovske torbe kakšno šaljivo, pri tem pa se je videlo, da je bil ves vesel, ker ni ustrelil prašiča, čeprav se je jezil na svojo sosedo iz Pliberka, ki je divjo svinjo zgrešil. Njemu bi bil Lojze pač privoščil sodnijskih „batin“.

Ko je bil zaključen veseli in šaljivi del zadnjega pogona, je spregovoril tople in globoke besede tovariš predsednik dr. Beninger. Poudaril je, da je lovske srce izredno razvito za vse plemenito, to pa predvsem zaradi tega, ker je lovec v neposrednem stiku z živo deviško naravo. Zato tudi lovci pripovedujejo mnogo k borbi za mir, kar danes vse človeštvo goji. Jugoslavija pa je tista mala država, ki je velika po praktičnih doprinosih v borbi za ohranitev miru v svetu. Odrta lovska srca, ki ne poznajo špekulacije in zahrbtnosti, je dejal, bodo vedno na tem, da se ustvarja prijateljstvo in tovarištvo med lovci različnih narodnosti in prav koroški lovci, ki prihajajo k nam na lov, vidijo kako se praktično borimo za mir, to je, da se med seboj pobratimo.

Morda bo gotovim krogom ali posameznim ljudem na Koroškem tudi letos trn v peti ta manifestacija prijateljstva in pobratenja. Povemo pa jim, da njih teorija nikdar ne more zatreči naše iskrene prakse, ki je v korist obema narodoma, avstrijskemu in slovenskemu na Koroškem.

V tem članku sem napisal samo, kar mi narekuje lastna vest, kar sem doživljal in kar so mi tu in tam pripovedovali srečni lovci. Bilo je v Jugoslaviji na divje svinje preko štirideset koroških lovcov iz Pliberka, Zeleznice Kaple, Gur, Borovlj, St. Jakoba, prav do Bistrice na Zilji in vsak ima lastne oči, lastno vest in svoje srce. Nisem mogel vse napisati, ker kar so vsi čutili, tega ne more napisati en sam. Vsi pa ob čužitno neizmerno hvaležnost Lovski zvezi LRS, in si je tem potom za povabilo in gostoljubnost prisrčno zahvaljujemo!

Lovski zdravlo!

Karl Prušnik.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Četrtek, 24. januarja:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Solska oddaja — 10.45 Nasvet v življenjskih vprašanjih — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Okno v svet — 16.00 Koncertna ura — 18.30 Predice (Zvočna slika).

Petek, 25. januar:

6.10 Za kmetijstvo — 7.15 Pestra godba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Solska oddaja — 10.45 Za podeželsko ženo — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Komentarji. Mogoče vas zanima... — 15.00 Solska oddaja — 16.00 Pevska ura — 17.55 Vsakega zanima! — 18.45 Kmečka oddaja.

Sobota, 26. januar:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 9.00 Iz slovenske literarne

lavci z ženami in hčerkami, vmes pa še kmetski fantinje s širokimi zelenimi trakovi na klobuču. Plesali so nemški hop, hitre polke, mazur, štajterske pa kak bolcar. Muzikanti so pihali kot volk vrh klancu; kar so zatrobentali, vse je bilo prav. Okrog plesišča in na poti pa po no zija. V ozadju so stali orožniki in gledali v dirindaj.

Oštinov je stopil naprej.

„Josej, komm!“ je zažvrgolela Krista in ustavila svojega plesalca. Bila je v modnem kostumu nemške dečle, živa, razgibana kot sama kri, lase nakodrane, lepa in mikavna kot cinija v vrtu. Plesala je z vsemi, smejala se mestnim gospodičem, da so bili vsi bolni od koprnjenja. „Komm, Josef!“ Spustila je plesalca, stopila k ograji in gledala Joseja z velikimi, živimi očmi, da je fanta presunilo... Pa je stopil na oder — in s Kristo sta se spoprijela...

Ostali fantje so krenili v vežo. „Dobar vačir!“ so zategnili in stopili v veliko sobo.

Nihče jim ni odzdravil, a fantje so se usedli k mizi. Nekaj tujih gostov je sedelo, pa Špornovi delavci in tesači so bili med njimi, pijani in glasni, pridušali so se po gozdarsko in se niso bali ne Šporna ne zlomka. V kotu so sedeli Ovniček, kovač, Blatar s hčerjo, mesar Jelen in Špornov Paškal, v zapečku pa Urh. V medli svetlobi petrolejke jih je bilo komaj spoznati. V sosedni sobi pa je bilo svetleje in živahneje. Bila je to Šporna lovska soba. Na stenah je viselo vse polno rogov srnjakov, nagačeni divji petelini in skobci. (Dalje)

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC

Carinthia

Od 25. do 28. januarja:
Liebeslied der Berge

Peterhof

Od 25. do 28. januarja:
Beates Sprung ins Glück

KRIVA VRBA

Od 23. do 24. januarja:
Falschmünzer am Werk

BOROVLEJE

Dne 23. in 24. januarja:
Dämon Geld

VELIKOVEC

Dne 23. in 24. januarja:
Oliver Twist
Od 25. do 27. januarja:
Der Mann vom Eifelturm

Slinavka in parkljevka

Pred pičlima dvema mesecema so v Avstriji ugotovili prvi primer slinavke in parkljevke. Kakor znano, ta bolezen goved, prašičev, ovac in koz v svojem poteku za posamezno žival ni najnevarnejša. Njena nevarnost obstoja in je velika v tem, da se bolezen prenese izredno hitro od živali na žival, od hleva do hleva in iz kraja v kraj. Ravno zaradi tega je obramba pred boleznijo, ki obstoja v zaščitenem okolju živali in drugih varnostnih ukrepah tako važna in stroga. V tem pogledu je pa avstrijska oblastna veterinarska služba spočetka popolnoma odpovedala. V sosednih predelih Nemčije ta bolezen že ves čas razsaja, v Avstriji pa ni bilo niti liter cepila pripravljenih za primer, da se pojavi po predelih, ki mejijo na Nemčijo. Seveda boleznin potem ni bilo mogoče v kali zatresti.

Ko je slinavka in parkljevka že razsajala, so merodajni krogi šele pričeli v inozemstvu iskati cepila, od katerega so prve količine prišle v Avstrijo 21. decembra preteklega leta, ko je v Zgornji Avstriji zajela že 60 kmetij in se pojavila tudi že v Nižji Avstriji na 6 kmetijah, na Tirolskem na 5 kmetijah in tudi na Predarlskem.

Da je bolezen sedaj težje zatreti, kot bi se jo dalo spočetka, je razumljivo. Slinavka in parkljevka zajemata čedalje večji obseg. Po poročilu ANZ od 19. I. 1952 je bolezen zajela že skupno 359 kmetij, od tega je 344 primerov v Zgornji Avstriji, 13 v Nižji Avstriji ter po en primer na Predarlskem in na Zgornjem Štajerskem (okraj Liezen). Koroška je zaenkrat še prosta te bolezni, kar pa ne izključuje, da ne bo prišlo do njenega pojava.

Utrinki iz zgodovine SPD „Danica“ v St. Vidu

(Nadaljevanje s 3. strani)

Wutej, Kovačevi v Mlinčah, Bajčarjevi v Rikarji vesi, Lekš in še mnogo drugih. Lekš je še doslej kot dolgoletni predsednik steber društva, ki mu pridno pomaga njegov sin Hanzej. Hanzejeva zasluga je, da ima društvo mladinski pevski zbor, ki ga on vodi. V zadnjem času pridno deluje v društvu tudi gospod župnik Kassl.

Glavna pa je zasluga Tevža Artača, društvenega blagajnika, da ima društvo visoko število članov in sicer 240. To število je lepo, če upoštevamo, da šteje društveni okoliš le okoli 800 prebivalcev. V primeri s številom društvenih članov in prebivalstvom zavzema naše društvo verjetno prvo mesto med koroškimi prosvetnimi društvi. Prav bi bilo, če bi druga društva tekmovala z našim Tevžanom in ga posnemala. Tevža stopi k vsaki hiši po vseh vaseh. Vse šoli odrasle skuša pridobiti za društvo in uspehi niso izostali. Pozitivno je tudi, če včasih sodelujejo pri igrah in pevskem zboru nekateri nezavedni mladinci. Njihovi sorodniki pridejo na prireditve in so ponosni na svoje otroke in spoznavajo lepoto slovenske besede.

Obisk društvenih prireditev stalno narašča. Dvorana pri Voglu v St. Primožu nikoli ne more več zajeti vsega občinstva. Nujna je potreba po novi dvorani, ki bi zajela vsaj 400 gledalcev. Pričakujemo, da se bo Foltej Vogel čim prej odločil in pričel z gradnjo nove dvorane. Društveni člani bi mu bili pripravljene pomagati.

O SKODI VSLED POŽARA IN PODPORAH

Kakor poroča zadnji „Kärntner Bauer“ se je večkrat pripetilo, da so kmetje, katerih poslopje in stroji so pogoreli, večkrat prosili za podporo iz sredstev za udržitve kmetij (Besitzfestigungsmittel). List v zvezi s tem poudarja, da navodila ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo za take primere ne dopuščajo dajanja podpor, ker mora biti vsak kmet proti požaru tako zavarovan, da iz zavarovalnine lahko obnovi svojo kmetijo.

Sploh je vsled porasta draginje v zadnjih letih za vsakogar, ki ima svoje imetje zavarovano proti požaru, priporočljivo, da pregleda za koliko je zavarovan in primorja znesek z sedanjo vrednostjo svojega imetja, da ne bo nesreča, če ga doleti, zaradi preizkusa zavarovanja še večja.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.

„Kako se potiš, Jozej...“
„Tonca...“ — „Kaj?“ — „Če bi bila ti moja...“

Rahlo je zardela pa povesila oči.
„Tonca...“ — Ti pojdeš v žunirje, Joze...“
„Že. Saj ne za zmeraj.“ — „Pa boš pozabil...“

„Ne hom, Tonca.“ — „Tri leta te ne bo.“
„Se še ne ve.“ — „Vrbnikov in Žihrov pojdega samo za osem tednov, pravijo. Zakaj ti ne, Joze?“

„Bila sta vzeta v drugo, mene so v prvo.“
„Se komaj deset tednov, pa pride roženkranska...“

„Že?“ — „Pa pojdeš...“

„Tonca...“ Segel ji je za pas.
Skedenj se je zibal. Rajali so do mraka, godcu je že kinkala glava. Ko pa je odzvonilo avemarijo, so se približale matere in segnale hčere s plesišča. Gospod župnik se je poslovil in daljni gostje so se odpravljali. Rajanje je počasi prestalo. Dekleta so se poslavljale, fantje so bili vroči in razžgani, pili so in jim je šlo v žile.

Pri Špornovih pa je škripala muzika dalje. Rutarjev je namignil fantom pa so si oblekli kamažole in počasi izkapljali na pot. Opušljani so šli naprej.

Špornovo plesišče je bilo nabito. Sukalo se je vse: mestni in trški gospodiči s plavicami na prsih so se šetali s frajlicami, lovci z zelenimi klobuki in golimi koleni so poskakovali z nemškimi dečlami, dalje železniški uradniki in de-